

Dünya ve Ahiret

Memduh ÇELMELİ

DÜNYA AHİRET ÜNİTESİ KAVRAMLARI

AHİRET

“Son” demektir. Ölüm sonrası dirilişe başlayacak hayat yurdu.

KABİR

Mezar. Ölünün defnedildiği yer

ECEL

Ölüm zamanı.
Hayatın sonu.

AZRAİL

Can almakla görevli melek.

FÂNİ

Ölümlü olan.
Gelip geçici.

CENAZE

Ölen kişi.

SELA

Ölen kişinin duyurulması için okunan dua.

CENAZE NAMAZI

4 tekbirle ayakta kılınır. Farzı kifayedir.

FARZİ KİFAYE

Bir kişinin yapmasıyla diğerlerinden sorumluluğun kalkması.

SALİH AMEL

Güzel davranışlar.

SÛR

1. Kıyametin kopuşu için.
2. Ahirette diriliş için.

İSRAFİL

Sûr denilen şeyle kıyameti haber veren melek.

KİYAMET

Tüm canlılar için dünya hayatının son bulması.

BERZAH

Kabirde kıyamete kadar bekleme.

MUSALLA

Cenazenin namazının kılındığı yer.

TECHİZ

Ölen için yapılan hazırlıkların tümü.

GASİL

Cenazenin yıkanması.

TEKFİN

Cenazenin kefenlenmesi.

TEŞYİ

Cenazenin kabre taşınması.

DEFİN

Cenazenin gömülmesi

TAZİYE

Ölenin yakınlarını ziyaret.

VASİYET

Ölenin hayatta olanlardan yapılmasını istedikleri.

BA'S

Ahirette diriliş.

HAŞR/MAHŞER

Haşr: Ahirette toplanma.
Mahşer: Toplanma yeri.

AMEL DEFTERİ

Dünyada yapılanların kayıt altına alınması.

MİZAN

Günah ve sevapların tartılması, manevi terazi.

FİRDEVS

Cennetin isimlerinden biri. Cennetin diğer isimleri: Adn, Naim, Ravza, Dârü's Selâm

CENNET

İyiler için ödül yeri.

CEHENNEM

Kötüler için ahirette ceza yeri.

CAHİM

Cehennemin isimlerindedir. Cehennemin diğer isimleri: Hâviye, Hutame, Saîr, Sakâr

1.2. Ahiret Alemi

- ❑ **Ahiret:** “Son” demektir. Dünya hayatından sonra başlayıp sonsuza kadar devam eden, ölüm sonrası hayat demektir.
- ❑ Ahiret bu dünyada yaptıklarımızın karşılığını göreğimiz yerdir. Ahirete iman etmek ise ölümden sonra tekrar dirilmeye ve dünyada yapılan davranışların karşılığının görüleceğine inanmak demektir.

Hiz. Muhammed (sav): *“Akıllı insan, nefsinı hesaba çeken ve ölümden sonrası için hazırlık yapandır”* buyurmuştur.

- ❑ Allah (c.c.) Kur’an’da dünya hayatının oyun ve eğlence olmadığını, bu dünyanın bir imtihan yeri olduğunu, imtihanın sonucunu alacağımız yerin de ahiret olduğunu vurgular.

«Kötülük işleyenler kendilerini, hayatlarında ve ölümlerinde, inanıp yararlı iş yapanlarla bir tutacağımızı mı sandılar? Ne kötü hüküm veriyorlar!» (Câsiye, 21-22)

- ❑ İnsanlardan bir kısmı ahireti ve dirilişi inkâr eder. Allah (c.c.), Kur’an’da bu konuda bizleri şöyle uyarır: “İnkârcılar asla diriltilmeyeceklerini iddia ediyorlar. De ki: ‘Hayır, öyle değil! Rabbime yemin ederim ki mutlaka diriltileceksiniz, ardından yapıp ettikleriniz size bildirilecek.’ Bu da Allah’a göre kolaydır.” (Tegâbun, 7)

- ❑ Kur’an’da ahiret ve dirilmeyi inkar edenlere şöyle cevap verilmektedir: “İnsan kendisini bir nutfeden yarattığımızı görmez mi? Oysa bak, şimdi o, açıktan açığa bize karşı duran biri olmuştur. Kendi yaratılışını unutup bize örnek getirmeye kalkışıyor ve ‘Şu çürümüş kemiklere kim can verecekmiş?’ diyor. De ki: Onları ilk başta yaratmış olan diriltecek. O yaratmanın her türlüşünü bilir.” (Yaşîn, 77-79)

Ahirete İmanın Akli Delilleri

- İnsanda var olan adalet duygusu
- İnanç, ibadet ve ahlaki davranışların karşılığının olması
- İnsanın özgürlüğü ve sorumluluk duygusu
- Ebedî yaşama duygusu
- Hayatın başıboş ve amaçsız olmadığı
- Toplumsal düzenin sağlanması

dinkulturuahlakbilgisi.com

Ahirete İmanın Nakli Delilleri

- İlk defa yaratan bir daha yaratabilir.
- Gökleri ve yeri yaratan ölüleri tekrar diriltebilir.
- Her şeye gücü yeten Allah, tekrar diriltmeye kadirdir.
- Yapılan her şeyin karşılığı görülecektir.
- İyilerle zalimler bir tutulmayacaktır.

1.2. Ahiret Alemi: Ahiret Hayatının Aşamaları

- Ahiret, dünya hayatını takip eden ebediyet âlemine ait çeşitli merhaleleri ve hâlleri kapsamaktadır. Kıyametle birlikte tüm insanlar ölecek, sonra dirilecek ve ahiret hayatı başlayacaktır. Ahiret hayatının bazı aşamaları vardır. Ahiret gününe iman etmek, bunlara inanmak demektir.

BİR VARMIŞ.....BİR YOKMUŞ....BİR DAHA VARMIŞ.....

1.2. Ahiret Alemi : Ölüm

- ❑ Doğumla başlayan insanın hayatı, bedenle ruhun birbirinden ayrılışı olan ölümle sona erer.
- ❑ İster mümin olsun ister kafir her insan bir gün ölecektir çünkü ölüm ilahi bir kanundur.

“Herkes ölümü tadacaktır; yaptıklarınızın karşılığı size eksiksiz olarak ancak kıyamet gününde verilecektir. Kim cehennemden uzaklaştırılır da cennete konursa artık kurtulmuştur. Dünya hayatı zaten aldatıcı şeylerden ibarettir.” (Al-i İmran, 185)

“Her canlı ölümü tadacaktır. Sonunda bize döndürüleceksiniz.” (Ankebut, 57)

- ❑ Allah’tan geldik ve O’na döneceğiz. İnsan ölmeden önce hayatında yaptığı hata ve günahlardan dolayı Allah’tan af dileyip tövbe etmelidir çünkü Allah insanlara karşı çok merhametlidir ve affedicidir.
- ❑ Ölüm, dünya hayatından ahiret hayatına geçiştir. Ölüm bir yok oluş ve son değil; bir dünyayı diğerine bağlayan bir aşamadır.

- ❑ İnsan, tabiatı gereği dünyaya düşkünlük gösterme, ahireti ise aklından uzaklaştırma eğilimindedir.
- ❑ İnsanın ölümden hoşlanmamasının nedenleri: Dünyaya aşırı tamah, ahirete hazırlık yapılmaması, ebediyet arzusu, günah ve isyan karanlığında hakikat ışığını görememe...
- ❑ Bazı insanlar ölümü yok oluş olarak görür. Ölüme, her şeyin sona ermesi, yok olma ve toprak olma olarak bakar.

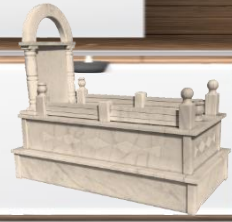
“Ey huzura kavuşmuş insan! Sen O’ndan hoşnut, O da senden hoşnut olarak Rabb’ine dön (Seçkin) kullarımın arasına katıl ve cennetime gir!” (Fecr, 27-30)

- ❑ Ölüm meleği **Azrail**, Allah’ın izniyle, kimin eceli geldiyse onu vefat ettirir. İnsan öldüğü zaman, ruhu bedenini terk ederek **berzah** âlemine göç eder. Ölümle birlikte beden canlılığını yitirir fakat ruhun varlığı devam eder. Ölümden sonra ahiretle ilgili diğer aşamalar yaşanacaktır.

- ❑ Ensar’dan biri Hz. Peygamber’e (s.a.v.) selam vererek ‘Ey Allah’ın Resûlü! Müminlerin hangisi daha faziletlidir?’ dedi. Hz. Peygamber, ‘Ahlak bakımından en güzel olanları.’ buyurdu. Sonra adam, ‘Müminlerin hangisi daha akıllıdır?’ diye sordu. Hz. Peygamber, ‘Ölümü en çok hatırlayanlar ve ölümden sonrası için en güzel şekilde hazırlananlar. İşte onlar en akıllı olanlardır.’ diyerek cevap verdi

«Dün geçti bugün var mı, gençliğine güvenme
Ölen hep ihtiyar mı?» (Özlü Söz)

1.2. Ahiret Aleml : Kabir ve Berzah Aleml

- ❑ **Kabir** : “ölünün gömüldüğü yer” demektir. **Mezar**: “Ziyaret edilen” yer demektir.
- ❑ **Berzah**: «İki şey arasındaki engel» «insanın dünyaya tekrar dönmesine engel olan şey» anlamındaki berzah, «öldükten sonra ahirette dirilişe kadar, kabirde beklemeyi» ifade eder.

«Nihayet onlardan birine ölüm gelip çatınca: ‘Rabbim! Beni geri gönder de geride bıraktığım dünyada iyi işler yapayım’ der. Hayır! Onun söylediği bu söz boş laftan ibarettir. Önlerinde, yeniden diriltilecekleri güne kadar bir **berzah** vardır.»

Mü’minun 99-100

- ❑ Kabristanlar, ölüm gerçeğinin yakinen hissedildiği mekânlardır. Kabir ziyareti esnasında dünya yaşamının geçici olduğu gerçeğiyle yüzleşen kişi, bir an önce kendisine çekidüzen vermek için çabalayacaktır. Kabir ziyareti esnasında yapılması gereken ilk iş, ölüleri selamlayıp cenaze namazında dua ederken yapıldığı gibi onlar için Allah’a dua etmektir.

Peygamber Efendimiz (s.a.v.), “**Kabirleri ziyaret ediniz çünkü kabir ziyareti size ölümü hatırlatır.**” buyurarak kabir ziyaretlerini teşvik etmiştir.

“Kabir, cennet bahçelerinden bir bahçe veya cehennem çukurlarından bir çukurdur.” (Hadis)

“Biriniz öldüğü zaman, ona varıp yerleşeceği yeri sabah akşam gösterilir. O kimse cennet ehlinden ise cennetliklerin yeri, cehennem ehlinden ise cehennemliklerin yeri gösterilir ve ona, ‘İşte senin yerleşeceğin yer burasıdır. Sonunda kıyamet günü Allah seni buraya gönderecek.’ denilir.” (Hadis)

“Ölüyü kabre kadar üç şey takip eder:
Bunlardan ikisi döner, biri onunla kalır.

Ailesi

Malı

Ameli

Ailesi ve malı döner.

dinkulturuahlakbilgisi.com

1.2. Ahiret Alemi : Kıyamet

- ❑ **Kıyamet:** “Kalkmak, dirilmek, ayakta durmak” anlamına geldiği gibi “evrende bulunan her şeyin yok olması ve ölen tüm insanların hesap üzere diriltilecekleri zaman” anlamlarına da gelmektedir.
- ❑ Kıyamet, **İsrafil'in sûr'a** ilk üflemesiyle tüm insanların ölmesi, ikinci defa üflediğinde ise herkesin dirilerek ayağa kalkmasıdır.

❑ “Siz, kıyamet günü muhakkak diriltileceksiniz.” (Mü'minun, 16)

- ❑ Evrende bulunan varlıklar, kıyamet ile yok olacak ve tekrar diriltileceklerdir. Kur'an-ı Kerim'de belirtildiği gibi kıyametin ne zaman olacağını sadece Allah bilir fakat buna rağmen kıyametin ne zaman kopacağı insanları meşgul etmiştir. Hz. Peygambere (s.a.v.) en çok sorulan sorulardan biri de kıyametle ilgili olmaktadır.

“Sana kıyameti, ne zaman gelip çatacağını soruyorlar. De ki: Onun ilmi ancak Rabb'imın katındadır. Onun vaktini O'ndan başkası açıklayamaz. O, göklere de yerlere de ağır gelmiştir. O size ansızın gelecektir. Sanki sen onu biliyormuşsun gibi sana soruyorlar. De ki: Onun bilgisi ancak Allah katındadır ama insanların çoğu bilmezler.” (A'raf, 187)

Nitekim Peygamberimiz (s.a.v.) bir gün yine kendisine kıyametin zamanını soran bir kişiye “Onun için ne hazırladın?” şeklinde karşılık vermiştir.

- ❑ Kıyamet, **İsrafil'in sûra ilk defa** üflediğinde meydana gelecek ve Allah'ın diledikleri müstesna, tüm canlılar ölecektir. Kur'an'da bu konuda şöyle buyrulur: “(O gün) sûra üflenecek, ardından - Allah'ın diledikleri dışında - göklerde ve yerde bulunanların hepsi düşüp ölecek; sonra sûra yeniden üflenecek ve onlar birden ayağa kalkmış, etrafa bakıyor olacaklar.” (Zümer, 68)

“Gökyüzü yarıldığında; Yıldızlar dağılıp saçıldığında; Denizler yükselip birbirine katıldığında; Kabirlerin altı üstüne getirildiğinde; Her insan dünyada neleri yaptığını, neleri de yapmadığını açıkça bilecektir. Ey insan! Yüce Rabbin hakkında seni yanıltıp aldatan ne oldu?” (İnfitâr, 1- 6)

1.2. Ahiret Aleml : Haşir - Mahşer

- ❖ **Haşir (Haşır):** Kıyamet gününde yeniden diriltlen varlıkların hesaba çekilmek için bir alana toplanmasıdır.
- ❖ **Mahşer** : Ahirette toplanılacak yer demektir.

“Toplanma günü için sizi bir araya getireceği zaman; işte o, kayıp ve kazancın (kime ait olduğunun) ortaya çıkacağı zamandır. Kim Allah’a iman eder, dünya ve ahirete yararlı işler yaparsa Allah onun kötülüklerini örter ve içinde ebedî olarak kalmak üzere altlarından ırmaklar akan cennetlere koyar. İşte büyük kurtuluş budur.” (Teğâbü’n, 9)

- ❑ Kur’an ve hadislerde mahşer zor ve dehşetli bir yer olarak geçer. Haşır, kimsenin kimseye faydasının olmadığı ve insanların sıkıntıdan kurtulmak için hesabın bir an önce görülmesini isteyecekleri bir gün olarak ifade edilir.
- ❑ Haşır günü diriltlen varlıklar mahşerde bir araya gelecek, yaptığı ve sorumlu olduğu şeylerden hesaba çekilecektir.

Kur’an’a göre: Herkes dünyada kime inandıysa ve kimi önder kabul ettiyse mahşerde onunla haşır edilecek. Allah’ın ayetlerinden yüz çeviren kâfirlerin ise kör, sağır ve dilsiz olarak haşredileceği bildirilmiştir. (İsrâ 71 ve 97. ayetler)

- ❖ Haşır günü herkes kendi derdiyle meşgul olacağı için insan en yakınındakilerle ilgilenemeyecek, onlardan kaçacaktır.

“Sûra üflendiğinde artık ne aralarındaki akrabalık bağları işe yarayacak ne de birbirlerine soru sorabilecekler!”

(Mü’minun, 101)

- ❖ İnsan, haşır günü hesabını kolay vermek için Allah’a iman edip sâlih ameller işleyerek hazırlıklı olmalıdır.

«Kişi şunlardan sorguya çekilmedikçe yerinden (mahşerden) ayrılmayacaktır.»

«Ömrünü
ne yolda tükettiğinden.

Vücudunu
nerede yıprattığından.

Malını nerede kazanıp
nereye harcadığından.

Bildiği ile
ne âmel ettiğinden.»

1.2. Ahiret Alemi : Hesap

❑ **Hesap** : Mahşerde toplanan insanlara, dünyada yaptıkları iyilik ve kötülüklerin yazılı olduğu amel defterleri verilecek ve herkes yaptığını görecektir. O gün, büyük mahkeme kurulacak ve dünyada yazıcı melekler tarafından tutulan amel defterleri, sahiplerine verilecektir. Herkes yaptıklarını bu defterlerde görecek ve bunları inkâr edemeyecektir.

“Vay hâlimize! Bu nasıl kitapmış, küçük büyük hiçbir şey bırakmaksızın (yaptıklarımızın) hepsini sayıp dökmüş...”

(Kehf, 49)

❑ İnsanlara amel defteri verildikten sonra hesap zamanı başlayacaktır. Güzel amel işleyenlerle kötülük yapanlar bir tutulmayacaktır. İnsanlar hesap gününde gizli veya açık bütün yaptıklarından hesaba çekilecektir. Yüce Allah hesap soracak, insan da hesabını verecektir. Mahşerde hiç kimseye haksızlık yapılmayacaktır çünkü Allah adildir.

“Kim zerre kadar iyilik yapmışsa mükâfatını görecek kim de zerre kadar kötülük yapmışsa hesabını verecek ve karşılığını alacaktır.” (Zilzal, 7-8)

❑ Hesap gününde herkesin dünyada yaptığı iyilik ve kötükleri tartan ve mahiyetini (ne olduğunu) sadece Allah'ın bildiği **mizan** terazileri kurulacaktır.

“Biz, kıyamet günü için adalet terazileri kurarız; artık kimseye hiçbir şekilde haksızlık edilmez. Yapılan, bir hardal tanesi kadar dahi olsa onu getirir ortaya koyarız. Hesap görücü olarak biz yeteriz.” (Enbiyâ, 47)

❑ Hesap gününde herkesin dünyada yaptığı iyilik ve kötülükleri tartan ve mahiyetini (ne olduğunu) sadece Allah'ın (c.c.) bildiği **mizan** terazileri kurulacaktır. Allah'a iman edip iyi ve güzel amel işleyenlerin amel defterleri sağdan verilecek, hesapları kolay olacak, sevinçli ve huzurlu bir şekilde ailelerinin yanına döneceklerdir. İman etmeyip dünyada iyi ve güzel işler yapmayanların defterleri ise soldan ve arkadan verilecek. Bu durum onları zora sokacak ve yok olmayı dileyenlerdir.

❑ Kıyamet günü hesap görülüp herkesin yeri belli olduktan sonra cennet ve cehennem hayatı başlayacaktır. İslam dinine göre Allah'a (c.c.) iman edip sâlih amel işleyenler doğrudan cennete, inkâr edenler ise cehenneme gidecektir. Allah'a iman edip günah işleyenler ise cezalarını çektikten sonra cennete gidecektir.

1.2. Ahiret Alemi : Cennet

- ❖ **Cennet** : “Örtmek, gizlemek, bahçe” anlamındadır, «müminlerin içinde ebedî olarak kalacakları ahiret yurdu» demektir.
- ❖ Cennette Allah’ın nimetleri sınırsızdır fakat en büyük nimet ve başarı Allah’ın rızasını kazanmaktır.

“Rablerine karşı gelmekten sakınanlar da gruplar hâlinde cennete sevk edilir. Nihayet oraya vardıklarında cennetin kapıları açılmış olacak; bekçileri onlara, Selâm size! Hoş geldiniz! Ebedî olarak kalmak üzere buyurun girin cennete! diyecek.” (Zümer, 73)

- ❖ Müminler, Allah’ın rızasını kazanmış olarak nimetler içinde cennette ebediyen kalacaktır.
- “Allah; mümin erkeklere ve mümin kadınlara ebedî olarak kalacakları, içinden ırmaklar akan cennetler ve Adn cennetlerinde çok güzel köşkler vadetti. Allah’ın rızası ise bunların hepsinden daha büyüktür. İşte bu büyük başarıdır.” (Tevbe, 72)

- ❖ Cennete, Allah’a ve O’nun emrettiği şeylere iman eden, sâlih amel işleyen kimseler girecektir.
- ❖ Kur’an’da cennet ve cennet ehli için bazı tasvirler yapılır. Orada hiçbir yorgunluk ve zahmet yoktur. Cennette hiç kimse boş ve yalan söz işitmez. Cennet ehlinin kalplerinde kin yoktur.

“Cennetlikler cennete girince bir kimse şöyle seslenir: Siz cennette ebediyen yaşayacak hiç ölmeyeceksiniz; hep sağlıklı olacak hiç hastalanmayacaksınız; hep genç kalacak hiç yaşlanmayacaksınız; hep nimet ve mutluluk içinde yaşayacak hiç keder ve sıkıntı çekmeyeceksiniz.” (Hadisi Şerif)

❑ Kur’an’ da geçen cennet isimlerinden bazıları şunlardır: Firdevs, Adn, Naim, Ravza, Darü’s-selam.

1.2. Ahiret Alemi : Cehennem

❖ **Cehennem:** “Ateş, ateş çukuru, derin hendek” anlamlarındadır, iman edilmesi gereken şeylere inanmayan ve günahı affedilmeyen kimselerin kalacağı yerdir.

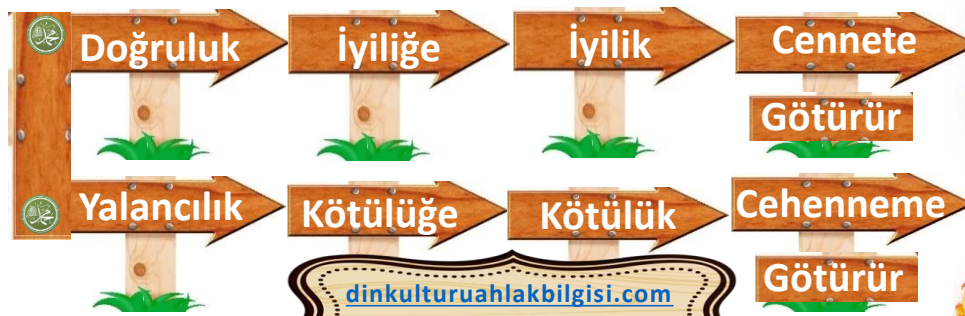
❖ Kur’an’da, Allah’a, Peygambere, ahirete ve diğer iman edilmesi gerekenlere iman etmeyen, şirk koşan, münafık ve riyakâr, kaste'n birini öldüren, zulüm yapan ve fesatlık çıkaran, yetim malı ve kul hakkı yiyen, kibirli olan, ana ve babasına kötülük yapan, günah işlemekte ısrarcı olan ve yaptığı kötülüklerden pişmanlık duymayanların cehenneme gideceği bildirilir.

«Gerçekleri inkâr etmiş olanlar gruplar hâlinde cehenneme sevk edilir; nihayet oraya vardıklarında cehennemin kapıları açılacak; bekçileri onlara, “İçinizden, size Rabb’inizin ayetlerini okuyup duyuran ve böyle bir günle karşılaşacağınızı bildirerek sizi uyaran bir elçi gelmedi mi?” diye soracak; onlar da “Evet geldi” diyecekler. Ama inkârcılar için artık azap hükmü kesinleşmiştir...» (Zümer, 71-72)

❖ Kur’an’daki cehennem tasvirleri genelde onun yapısından çok oradaki hayatla ilgilidir. Kur’an’da cehennemin yedi kapılı, dar bir yer olduğu, derin bir kuyu ve etrafını saran duvardan oluştuğu ve münafıkların cehennemin en alt tabakasında olduğundan bahsedilir. Cehennemdeki azabın ateş ve kaynar su ile olacağı, yakıtının insanlar ve taşlar olduğu ve ebedî bir azabın kuşatacağından bahsedilir. Cehennemde maddi azap olduğu gibi alçaltmak, gazaba uğratmak, kötülenmek ve ayıplanmak gibi manevi azaplardan da Kur’an’da bahsedilir.

“Rablerini inkâr edenlere cehennem azabı vardır. Orası ne kötü bir varış yeri! Oraya atıldıklarında, onun kaynariken çıkardığı uğultuyu işitirler. Cehennem neredeyse öfkesinden çatlayacak! Oraya her bir grup atıldıkça, muhafızları onlara, ‘Size bir uyarıcı gelmemiş miydi?’ diye sorarlar. Şöyle cevap verirler: ‘Evet, doğrusu bize bir uyarıcı (peygamber) gelmişti fakat biz onu yalancılıkla itham etmiş ve ‘Allah hiçbir şey göndermemiştir; siz gerçekten büyük bir sapkınlık içindesiniz!’ demiştik.” (Mülk, 6-9)

❑ Kur’an’da geçen cehennem isimlerinden bazıları şunlardır: Cahîm, Hâviye, Hutame, Saîr, Sakar, Lezâ.

1.3. Ahirete Uğurlama

- ❑ **Cenaze** : Arapçada ölü ve tabut anlamına gelmektedir. İslam kültüründe
- ❑ **Teçhiz** : Ölen kişi için genel olarak yapılması gereken hazırlıklar demektir. Bunlar sırasıyla: **Gasil-Tekfin-Teşyi-Defin** işlemleridir.
- ❑ **Gasil** : Cenazenin yıkanmasıdır.
- ❑ **Tekfin**: Kefenlenmesidir.
- ❑ **Teşyi** : Tabuta konulup namazının kılınacağı yere ve daha sonra kabrine taşınmasıdır.
- ❑ **Defin**: Kabre konulması, gömülmesidir.

- ❑ İslam'a göre ölüm, eşsiz güzelliklerle dolu, yepyeni, ebedî bir hayatın başlangıcı demektir. Ölüm, insanın Rabbine kavuştuğu bir düşün gecesidir. Müslüman, dünyayı geçici bir hayat kabul eder ve ömrünü ahireti kazananlardan olacak şekilde geçirme gayretinde olur. Yakınlarının ölümünü de kalbi hüznle dolu olsa bile Allah'ın takdiri olarak kabul eder ve onları bu dünyadan en güzel şekilde uğurlamaya çalışır.

Vefat eden Müslüman için yapılması gereken görevler

- 1 Cenazeyi yıkamak
Gasil
- 2 Kefenlemek
Tekfin
- 3 Cenaze Namazı
Farz-ı Kifayedir.
- 4 Kabre koyma, gömme
Defnetmek
- 5 Vasiyetini yerine getirme
- 6 Borcunu ödeme
Malının 1/3 ile
- 7 Hayır yapma
- 8 Dua etmek

Ölenin Borçları: Cenaze sahipleri; ölen kişinin varsa malının **üçte biriyle** borçlarını öder, yeterli gelmezse vârisler bu borçlar karşılayarak cenaze üzerindeki kul hakları kaldırılır. İslam'a göre haram bir husus olmadıkça vasiyetin yerine getirilmesi gerekir. Kişi dilerse cenazesini kimin yıkayacağını, namazını nerede ve kimin kıldıracağını, mezarının nerede olacağını yakınlarına vasiyet edebilir.

- ❑ **Vasiyet:** Bir kimsenin malını veya malından yararlanma hakkını ölümünden sonra bir kişiye veya hayır kurumuna bağışlamasına ya da bağışlanmasını istemesine **vasiyet** denir.
- ❑ Borcumuz varsa ödenmesi için muhakkak vasiyet etmeliyiz. Vasiyet etmek, tavsiye edilen bir davranış ise de yeterli malı olmayan kimsenin maddi bir vasiyette bulunmasına gerek yoktur.

- ❑ İslam'a göre insanların üzerinde iki türlü hak vardır. Bunlardan biri **Allah hakkı** diğeri ise **kul hakkıdır**.

Allah hakkı: Allah'ın kullar üzerindeki haklarına denir. İbadet görevleri Allah hakkıdır.

Kul hakkı: İnsanlarla ilişkilerimizden doğan haklardır. Allah'ın huzuruna kul hakkı ile gitmemeliyiz.

“Sizden birinize ölüm gelip çattığı zaman eğer geride bir mal bırakmışsa anaya, babaya ve yakın akrabaya meşru bir tarzda vasiyette bulunması Allah'a bir hak olarak size farz kılındı.”

1.3. Cenaze Namazı

Cenaze Namazı: Ayakta başlayıp ayakta biten, dört tekbir ve bir selamdan oluşan, rükusu ve secdesi olmayan bir namazdır. Cenaze namazının kılınması **farz-ı kifayedir**. Bu namaz, ölen Müslüman için yapılan bir dua niteliğindedir. Cenaze namazına katılanlardan helallik istenir. Mümkünse cenaze bekletilmeden defnedilmelidir.

Farz-ı Kifaye: Dinen sorumlu sayılan kimselerden bazılarının yapmalarıyla diğerlerinden sorumluluğun kalktığı farzdır. Bir kişinin, cenazenin namazını kılmasıyla diğer Müslümanlardan sorumluluk kalkar. Cemaat şart değildir.

Hz. Muhammed (s.a.v): Müminin, mümin üzerinde 6 hakkı vardır:

1

Hastalandığında

Ziyaret eder

2

Öldüğünde

Cenazesinde bulunur

3

Çağırıldığında

İcabet eder

4

Karşılaştığında

Ona selam verir

5

Aksırdığında

Yerhamükallah der

6

Varlığında yokluğunda

Hakkında samimi davranır

- ❑ Namazına katılanların kendisi hakkında hüsn-i şahadette bulunmaları (iyi bir insan olduğunu dile getirmeleri), Allah'tan günahlarının affını isteyerek rahmet ve mağfiretle karşılanması için niyazda bulunmaları, dünya hayatına veda eden mümin için bir tezkiyedir.
- ❑ İslam kültüründe cenaze evine yemek götürmek güzel bir âdettir. Hz. Muhammed (s.a.v): "Ca'fer ailesi için yemek hazırlayın çünkü başlarına kendilerini meşgul edecek bir hâl geldi." buyurarak cenaze ve taziyeye gelen kimselerin, cenaze evine yemek yapıp getirmelerini istemiştir.

Cenaze Namazının Kılınışı : Cenazenin erkek, kadın veya çocuk oluşuna göre niyet ettikten sonra;

İmam, yüksek sesle **tekbir** (Allahü Ekber) alır. Cemaat de aynı şekilde niyet eder ve imamla birlikte tekbir alır. Sessizce Sübhâneke okunur.

1. Tekbir

Eller kaldırılmadan **ikinci tekbir** alınır. Bu tekbirden sonra "Allahümme salli" ve "Allahümme bârik" duaları okunur.

2. Tekbir

Üçüncü tekbir sonrası cenaze duası okunur; bu duayı bilmeyenler başka bir dua okuyabilirler

3. Tekbir

Dördüncü tekbir alındıktan sonra sağa ve sola selam verilir.

4. Tekbir

Mezheplere göre cenaze namazındaki farklılıklar:

- ❑ Hanefiler'de, imam cenazenin göğsü hizasına durur. Diğer mezhepler bu konuda farklı görüşler ileri sürmüşlerdir.
- ❑ Şâfiîler ve Hanbeliler her tekbirde ellerini kaldırır.
- ❑ Şâfiîler ve Hanbeliler, Sübhâneke yerine Fâtiha'yı okur.
- ❑ Hanefilere göre her iki tarafa selam verilmesi vâcib olduğundan ellerin sol tarafa selam verildikten sonra bırakılması uygundur. Diğer üç mezhepte ise sadece sağa selam verilmesi vâcibtir.

1.3. Kur'an Okumak-Dua Etmek-Hayır Yapmak

❑ Kur'an Okumak :

- ❑ Peygamber Efendimiz (s.a.v.), Birinin ölüm anına şahit olana yapması gereken bazı tavsiyelerde bulunmuştur: Öleceği anlaşılan kimseye kelime-i tevhidi hatırlatmak ve Yasin suresini okumak gibi.
- ❑ İslam kültüründe cenaze defnedilince kısa bir süre bekleyip ölen için dua edilir ve Kur'an okunur.
- ❑ Taziye ziyaretinde Kur'an okumak ve dua etmek, yakınları için büyük bir moral ve manevi destektir.

“Her canlı, ölümü tadacaktır. Bir deneme olarak sizi hayırla da şerle de imtihan ederiz. Siz, ancak bize döndürüleceksiniz.” (Ankebût, 57)

- ❑ Kur'an okumak, ölen kişi için dua, hayatta kalanlar için de bir hatırlatıcı ve uyarıcı olur. Allah (c.c.) Kur'an'da şöyle buyurmuştur: «Müslümanlar, Kur'an okurken tefekkür etmeli, kendi hayatlarına dair gerçekleri düşünerek davranışlarını düzeltmeli ve ölümden ibret almalıdır.»

Bu (Kur'an); kendisi ile uyarılmaları, Allah'ın tek ilah olduğunu bilmeleri ve akıl sahiplerinin öğüt almaları için insanlara yapılan bir bildiridir.” (İbrahim, 52)

❑ Dua Etmek-Hayır Yapmak:

Müslümanlar için ölen kimselere dua etmek dinî bir görevdir. Cenaze namazı kılmak da bir duadır. Ölüyü defnettikten sonra onun için Allah'tan (c.c.) mağfiret dilenir ve dua edilir.

“Cenaze namazı kıldığınız zaman, onun için samimiyetle dua edin.” (Hadisi Şerif)

“Ölülerinizin iyiliklerini anın, onların kötülüklerini zikretmekten kaçının.” (Hadisi Şerif)

- ❑ İslam kültüründe kabir ziyaretleri önemlidir. Bu ziyaretlerde yapılması gereken ilk iş, ölüleri selamlayıp tıpkı cenaze namazında dua ederken yapıldığı gibi onlar için Allah'a dua etmektir. Dinen de tavsiye edilen budur.

Peygamberimiz (s.a.v.) kabirde yatanlara hitaben, “*Selam size ey müminler diyarı! Size yarın verileceği vaad olunan şey verilmiştir. Sizler bekletiliyorsunuz. İnşallah biz de size katılacağız.*” diyerek kabristanı selamlamıştır.

- ❑ Vefat eden annesi için sadaka vermenin faydası olup olmadığını soran Sa'd b. Ubade'ye Peygamberimiz “evet olur” demiştir.
- ❑ Bu amaçla vefat edenler için çeşme, cami, okul ve hastane gibi kurumlar yaptırılmıştır.

1.3. Hakka Uğurlama

❑ **Hakk'a Uğurlama Geleneği** Alevilik ve Bektaşilikte vefat eden bir kimse için **Hakk'a yürüdü** deyimi kullanılır. Gerçekte insan Allah'tan (c.c.) gelmiş ve O'na dönmektedir. Ölüm bu dönüşün adıdır. Hakk'a yürüyen bir kimse için helallik almak amacıyla **dardan indirme** toplantısı yapılır.

❑ Alevilik ve Bektaşilikte ölüm döşeginde olan bir kimseye karşı bazı görevler vardır. Su vermek, kelime-i tevhid getirmek, Kur'an'dan ayetler okumak özellikle Yasin suresini, Ayet-el Kürsi'yi okumak ve helalleşmek bunlardan bazılarıdır. Alevilikte, vefat edenin ardından yapılan uygulamalar; kefenin hazırlanması, ce-nazenin yıkanması, cenazenin kefenlenmesi, helallik alınması, secdesiz namazının kılınması, cenazenin kabre taşınması, ölünün toprağa verilmesi, telkin verilmesi, baş sağlığı dilemek (taziye), mezara su dökülmesi, mezarlık dönüşü ve kırk yemeğidir.

❑ Kişi, "Hakk'a yürüdüğünde" "Dede/Baba" veya görevi üstlenen başka biri "Bis-mişah! Hakk Muhammet ya Ali!" der ve ruhunu teslim eden kişinin gözleri açık-sa kapatır. Alevi-Bektaşilikte ölünün göğüs hizasında durularak dualar/gülbanklar okunur. Cenaze tenesirde usulüne uygun olarak yıkanır. Hakk'a yürüyen bir "can"ın bedenini herhangi bir örtü ile "kefenleme" uygulaması, Anadolu'da yaşayan tüm Alevi-Bektaşi topluluklarında vardır. Helallik, hem evinin önünde hem de cenaze namazı kılınırken alınır.

❑ Cenaze namazını kıldırarak Dede öne geçer. Halk onun arkasında üçlü, beşli ve yedili sıralar hâlinde saf bağlar. Dede "Durdum divana/ Uydum Kur'an-ı Azimşana/ Yönüm Kibleye/ Kiblem Kabe-i Şerife" der. Bundan sonra topluluğa döner ve "Canlar! Hakk'a yürüyen bu er'i (ya da bacı'yı) yaşamı süresince nasıl bilirsiniz?" diye sorar. Halk bu soruya "İyi biliriz. Allah eyvallah" diye yanıt verirse cenaze namazının kılınmasına geçilir. Eğer böyle denmezse namaz kılınmaz.

❑ Cenaze namazı kılındıktan sonra, son aşama olan gömme yani defin işlemi yapılır. Mezarlıkta iş bitince topluca cenaze evine gidilir. Ölenin yakınları ziyaret edilip acılarını hafifletici söz ve davranışlarda bulunulur. Ölü evinin işlerine yardımcı olunur. Ölümün üçüncü, yedinci ve özellikle kırkıncı günü **hayır yemeği** verilir. Dualar okutulur, sevabı Hakk'a yürüyen kişinin ruhuna hediye edilir.

Bizi **DİN**lemeye devam ediniz.

Memduh ÇELMELİ